

AZERBAYCAN

Kadim Coğrafyanın Genç Ülkesi

ASLIHAN AKMAN

İLKE YAYINCILIK: 82
İSLAM COĞRAFYASI: 3
KAFKASYA: 1

Kitabın Adı:

Azerbaycan –
Kadim Coğrafyanın
Genç Ülkesi

Yazan:

Aslıhan Akman

Yayına Hazırlık:

İHH Araştırma Komisyonu

ISBN: 975-00610-0-4

Kapak Tasarım:

Grata Non Grata

Sayfa Düzeni:

Yalçın Yoncalık

Baskı:

Step Ajans

1. Baskı Aralık 2005 İstanbul

İlke Yayıncılık

P.K. 117 Üsküdar 34672 İstanbul

Tel.&Faks: 0 216 341 15 88 – 495 29 63

www.ilkeyayincilik.com

bilgi@ilkeyayincilik.com

AZERBAYCAN

Kadim Coğrafyanın Genç Ülkesi

ASLIHAN AKMAN

NEDEN BU KİTAP?

Yaşadığımız coğrafya ve tarihimiz, üzerimize diğer ülke halklarından farklı sorumluluklar yüklemektedir. Üç kıtaya yayılmış bir imparatorluğun mirasçısı olmaktan ve ortak inanç değerlerinden beslenen bu sorumluluk, aradan geçen uzun yıllara rağmen zayıflamak yerine bu bölgelerle Türkiye insanı arasındaki bağları hep güçlendirdi. İlk fırsatta söz konusu bölgeler yeniden bu coğrafyanın gündemine geldi.

Yakın çevremizden Bosna, Kosova, Batı Trakya, Azerbaycan, Gürcistan; biraz uzaklarda Doğu Türkistan, Patani, Afganistan, Keşmir, Lübnan, Mısır, Ürdün, Güney Afrika gibi ülke ve bölgeler değişik vesilelerle son 10 yıldır hep gündemimizde oldu.

Ancak haklarında sürekli haber bombardımanına tutulduğumuz bu bölgeler hakkında derli toplu çalışmaların yapılmamış olması önemli bir eksiklik olarak görülmelidir.

Bu sebeple İlke Yayıncılık olarak söz konusu bölgeleri, "İslam Coğrafyası Serisi" adı altında Türkiyeli okuyuculara tanıtmak üzere önemli bir adım atmış oluyoruz.

Tamamen bilgilendirme amaçlı bu kitapların önemli bir boşluğu doldurması umulmaktadır.

İlke Yayıncılık

İÇİNDEKİLER

NEDEN BU KİTAP?.....	4
İÇİNDEKİLER	5
GİRİŞ	7
I. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER	11
COĞRAFİ KONUM.....	15
DEMOGRAFİK YAPI	17
SOSYO-EKONOMİK DURUM.....	22
Tarım Sektörü	25
Sanayi Sektörü	26
Madencilik ve Enerji Sektörü	27
Ulaştırma ve Haberleşme.....	28
Dış Ticaret	29
KÜLTÜREL YAŞAM	30
Edebiyat.....	30
Eğitim	32
II. BÖLÜM: TARİHİ ARKAPLAN VE SİYASİ HAYAT.....	35
TARİHİ ARKAPLAN	37
SİYASİ HAYAT.....	47
SSCB Dönemi'nden Bağımsızlığa Geçiş Süreci.....	47
Siyasal Sistem ve Siyasi Partiler	50
III. BÖLÜM: İNSAN HAKLARI İHLALLERİ.....	55
DAĞLIK KARABAĞ SORUNU	57
Sorunun Tarihsel Kökenleri	58
BAĞIMSIZLIK SONRASI SAVAŞ	61
20 OCAK (YANVAR) KATLİAMI	62
HOCALI KATLİAMI.....	62
SİVİL VE SİYASAL HAKLAR.....	67
Seçimler.....	68

Muhalefete Yönelik Baskılar.....	70
Medya.....	71
IV. BÖLÜM: AZERBAYCAN'IN ULUSLARARASI POLİTİKADAKİ YERİ	73
AZERBAYCAN-RUSYA İLİŞKİLERİ	75
AZERBAYCAN-İRAN İLİŞKİLERİ	80
AZERBAYCAN-ABD İLİŞKİLERİ	83
AZERBAYCAN-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ	88
EKLER.....	95
BİYOGRAFİ	97
Mehmet Emin Resulzade	97
KRONOLOJİ	102
KAYNAKÇA	108

GİRİŞ

1991'de bağımsızlığını ilan etmiş genç bir cumhuriyet olan Azerbaycan, tarih boyunca hareketliliğini koruyan Kafkasya topraklarının kadim mirasçılarından. Ülkenin bilinen tarihinin başladığı M.Ö 600 yılından bugüne savaşlara, iktidar mücadelelerine sahne olmuş bir ülke. İslamiyet'le Hz. Ömer döneminde tanışan, Emeviler tarafından fetihlerde üs olarak kullanılan bugünün Azerbaycan toprakları Moğol istilasına; Bizanslılar ile Sasanilerin, Akkoyunlular ile Karakoyunluların, Osmanlılar ile Safevilerin savaşlarına; 17. yüzyılda ise Osmanlı Devleti, İran ve Rusya arasındaki nüfuz mücadelesine sahne olmuştur. Rusya'nın 18. yüzyılda başlayan ve 19. yüzyılda hız kazanan sömürgecilik faaliyetlerinden nasibini alan ülke, 1917'deki Bolşevik devriminden sonra Bolşeviklerin self-determinasyon hakkını desteklemesi sonucunda Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti adıyla tarih sahnesinde yerini almıştır. Ancak Azerbaycan, Bolşeviklerin verdikleri sözü unutarak 1920'de ülkeyi işgaliyle SSCB'nin bir parçası haline gelmiştir.

Uzun süren komünizm döneminin ardından 1991'de bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan'ı ilk tanıyan ülke Türkiye oldu. Fakat bağımsızlığa kavuşmanın coşkusunu yaşayan genç cumhuriyet, pek çok sorunla karşı karşıya kaldı. Komünist dönemin otoriter merkezi yönetiminin ardından bilhassa ekonomik olarak kendi kendine yeterli olmaktan uzaktı. Özellikle bağımsızlığının ilk yıllarında enflasyon oranları son derece yüksekti. Azerbaycan'ın diğer bir önemli sorunu ise, hala süregelmekte olan siyasi tekelleşme ve yolsuzluk. Siyasi iktidar ise Rusya'nın ve Batı'nın ülke üzerindeki nüfuz mücadelesini de göz önünde bulunduran bir denge siyaseti izleme çabasıydı.